

**DEZVOLTAREA SOCIALĂ – ÎNTRE DEZIDERAT
ȘI ACȚIUNE**
**CONFERINȚA „ABORDĂRI ALE RURARULUI
ȘI OPORTUNITĂȚI PENTRU DEZVOLTARE”,
10–12 DECEMBRIE, 2003, TIMIȘOARA**

VERONICA MITROI

În ultimii ani, organizațiile donatoare de promovare a dezvoltării sociale (Banca Mondială, Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare, Banca de dezvoltare a Consiliului Europei) au arătat un interes crescut asupra încurajării inițiativei locale și a creșterii rolului acestora în planificarea, implementarea și menținerea proiectelor de investiții la scală mică. Mai bine de jumătate de secol subdezvoltarea a fost definită prin indicatori exclusiv economici și remediile mergeau pe linia investițiilor economice bine plasate. În ultimii zece ani a fost arătat un interes crescut, de către specialiștii din domeniu, față de dimensiunea socială și instituțională a dezvoltării economice. Gândirea recentă despre dezvoltare este concentrată, pe modul în care o viață civică puternică în comunități permite anumitor factori importanți pentru economie să opereze foarte bine.

În acest context, a apărut conceptul de *dezvoltare comunitară*, care presupune un proces orientat de jos în sus, inițiere și implicare din partea comunității, în baza principiului că dezvoltarea economică poate fi susținută prin creșterea capacității organizatorice a comunităților de a acționa împreună.

Centrul de Asistență Rurală din Timișoara este una dintre organizațiile care acționează în România, în sensul dezvoltării comunitare, în localitățile din mediul rural. În perioada 10–12 decembrie 2003, CAR a organizat a cincea ediție a conferinței cu tema *Rural Approaches and Opportunities for Development Conference* (ROAD Conference). În fiecare an, conferința este organizată cu suportul financiar oferit de către Fundația Pentru o Societate Deschisă, în cadrul Programului East-East.

Scopul declarat al conferinței a fost: schimbul de experiență și de „bune practici” între oamenii care sunt implicați activ în realizarea proiectelor de dezvoltare comunitară, în regiunea UE și împrejurimi. Mai exact, s-a intenționat: întărirea cooperării între ONG, promovarea unui sens comun al dezvoltării comunitare, ca instrument util de abordare a comunităților, schimbul de experiențe acumulate de grupuri similare de inițiativă.

Tema principală a fost: „Dezvoltarea rurală versus dezvoltarea comunitară” – ca domenii ce cuprind activități care promovează bunăstarea și dezvoltarea comunităților.

Au participat aproximativ 50 de invitați din 15 țări și au fost organizate trei grupuri de lucru, care timp de două zile au încercat să stabilească un limbaj și abordări comune ale dezvoltării comunitare. Trebuie menționat de la început că participanții făceau parte mai ales din sfera acțională a dezvoltării: ONG, reprezentanți guvernamentali și ai unor programe europene de dezvoltare. Pentru mine ca reprezentant al comunității științifice a fost foarte benefic contactul cu „practicienii” în domeniul dezvoltării.

Este bine știut faptul că gândirea despre dezvoltare se formează undeva la intersecția dintre: teorie – practică – ideologie – politică. Teoriile (explicațiile) pot avea un rol ideologic, în sensul că nu sunt neutre funcțional, ele pot stabili agenda și justifică intervențiile într-un sens sau altul. De exemplu, întregul val de intervenții în domeniul dezvoltării comunitare se întemeiază pe teoriile capitalului social și noua orientare ideologică a Băncii Mondiale și a tot mai multor instituții implicate în dezvoltarea socială.

Capitalul social este, pentru cercetătorii și practicienii dezvoltării din ultimul deceniu, un fel de elixir ce vindecă bolile societăților aflate în dezvoltare și care poate fi utilizat cu succes în politicile de reducere a sărăciei. Ideea de desfășurare mai eficientă a proceselor economice la nivel comunitar, datorită existenței unui stoc bogat de rețele sociale și asociații civice care pot ajuta la combaterea sărăciei și vulnerabilității anumitor categorii sociale, pot rezolva disputele și oferi diverse avantaje, este una aproape unanim recunoscută, astăzi, în discursurile dezvoltării.

DEZVOLTARE COMUNITARĂ VERSUS DEZVOLTARE RURALĂ

În cadrul conferinței s-a încercat, în primul rând, o delimitare conceptuală între dezvoltarea comunitară și dezvoltarea rurală. Exact pe direcția menționată mai devreme, dezvoltarea comunitară apare ca o parte critică a dezvoltării rurale, în sensul că aceasta din urmă este bazată pe prima și nu se mai poate realiza, practic, fără aceasta. Așa cum a reieșit din discuții, principalele diferențe dintre aceste două tipuri de intervenții sunt:

Dezvoltare rurală	Dezvoltare comunitară
Rolul statului	Rolul ONG, CBO, LAG
Nivel național, regional de intervenție	Nivel local
Accent pe latura economică	Accent pe social
Numai în zonele rurale	În orice zonă

Elementele comune ale celor două abordări au fost identificate ca fiind: creșterea calității vieții în comunitățile rurale, necesitatea consultării cu specialiștii, problemele legislative și lipsa teoriilor fundamentate în domeniu.

Printre valorile și principiile identificate, care ghidează acțiunile în diferite spații geografice și tematice în sfera dezvoltării comunitare, au fost menționate: participarea și implicarea, cooperarea pe orizontală și verticală, sustenabilitatea,

oportunități egale, calitatea serviciilor, transparență, promovarea diversității. Metodologia și principalele instrumente folosite de către organizațiile participante sunt: *training*-uri, *networking*, asistență / consultanță, monitorizare, educație non-formală, cercetare, planificare strategică, facilitare comunitară.

La capitolul *networking* s-a discutat despre crearea rețelelor între ONG, despre „care sunt caracteristicile unei rețele și care sunt efectele pozitive și negative ce pot să apară”. Pare să existe un acord comun cu privire la beneficiile creării rețelelor de ONG și alte instituții care pot acționa în domeniul dezvoltării comunitare. Coordonarea eforturilor, potențiala sinergie și credibilitatea crescută în domeniu sunt principalele avantaje ale acțiunii comune.

Ca o concluzie a conferinței, din punctul de vedere al cercetătorului, am fost interesată în mod deosebit de problema posibilității realizării unui continuum cercetare – acțiune, a identificării punctelor unde cercetarea și expertiza ar putea interveni pentru a fi benefice intervenției. Toți cei implicați au conchis că acestea trebuie folosite la începutul intervențiilor, pentru identificarea nevoilor și a resurselor ce pot fi folosite. În mod surprinzător, evaluarea nu este considerată un instrument specific al unui proiect de dezvoltare comunitară.

Statutul dezvoltării, ca subiect al cunoașterii științifice, este unul foarte interesant, deoarece, chiar dacă nu există în prezent o teorie *tare* a dezvoltării, există ideologii, politici și acțiuni care acționează în domeniul dezvoltării și care conturează realitatea socială. De aceea, este importantă interacțiunea dintre teoreticieni, practicieni și politicieni în încercarea de a se ajunge la o abordare a dezvoltării adecvată la contextul actual.

Faptul că sunt multe întrebări la care teoriile dezvoltării nu pot să răspundă în prezent nu înseamnă, neapărat, că ne aflăm într-un moment de criză a imaginației, în domeniul dezvoltării. Poate, de asemenea, însemna că asistăm la o descentralizare și delocalizare a sensurilor și a procedurilor dezvoltării. Realizarea unei sinergii a intervențiilor nu poate apărea însă, decât prin găsirea unor linii directoare și a unui limbaj comun.